

Η τυποποίηση στην περιγραφή και διαχείριση των αρχείων και η συμβολή του ISO και του ΕΛΟΤ

Κατερίνα Τοράκη¹, Στέλλα Χατζημαρή²

Περίληψη

Η εισήγηση αναφέρεται στις διεργασίες Τυποποίησης οι οποίες έχουν εφαρμογή στον τομέα της Πληροφόρησης και ειδικότερα στο πεδίο της Αρχειονομίας, στην περιγραφή, διαχείριση και αξιοποίηση των αρχειακών πόρων. Αρχικά, γίνεται αναφορά στις βασικές έννοιες που σχετίζονται με την Τυποποίηση, ενώ ακολουθεί κεφάλαιο για το ρόλο και τη σημασία της Ορολογίας και των διεργασιών τυποποίησής της, με αναφορά στις βασικές έννοιες και στις δραστηριότητες στην Ελλάδα και διεθνώς. Στη συνέχεια, γίνεται παρουσίαση των δραστηριοτήτων Τυποποίησης στην Πληροφόρηση τόσο στο πλαίσιο του ISO όσο και του ΕΛΟΤ, καθώς και των σχετικών Διεθνών και Ελληνικών προτύπων. Δίνεται έμφαση στις δραστηριότητες των Ελληνικών Τεχνικών Επιτροπών του ΕΛΟΤ TE21 και TE22. Ακολουθεί μια σύντομη αναφορά στα σχήματα μεταδεδομένων τα οποία χρησιμοποιούνται στην περιγραφή των αρχειακών τεκμηρίων και η εισήγηση ολοκληρώνεται με τη διατύπωση προβληματισμών σχετικά με τη χρήση και τη χρησιμότητα των προτύπων.

1. Τυποποίηση και πρότυπα - Βασικές έννοιες

Σύμφωνα με το πρότυπο ΕΛΟΤ EN 45020:2006 (Τυποποίηση και συναφείς δραστηριότητες - Γενικό λεξιλόγιο)³, η **τυποποίηση** ορίζεται ως

δραστηριότητα με την οποία καθιερώνονται, για υφιστάμενα ή δυνητικά προβλήματα, διατάξεις κοινής και επαναλαμβανόμενης χρήσης οι οποίες αποσκοπούν στην επίτευξη του βέλτιστου βαθμού τάξης σε συγκεκριμένο πλαίσιο εφαρμογής

Η τυποποίηση περιλαμβάνει τις διεργασίες της σύνταξης, της έκδοσης και της εφαρμογής Προτύπων. Στόχοι της τυποποίησης, πέραν των γενικών που αναφέρονται στον παραπάνω ορισμό, μπορεί να είναι ο έλεγχος της ποικιλίας, η χρηστικότητα, η συμβατότητα, η εναλλαξιμότητα, η υγεία, η ασφάλεια, η προστασία του περιβάλλοντος, η προστασία προϊόντος, η αμοιβαία κατανόηση, οι οικονομικές επιδόσεις ή το εμπόριο.

Από τους στόχους αυτούς απορρέουν και τα οφέλη της τυποποίησης, στα οποία περιλαμβάνονται:

- η βελτίωση της καταλληλότητας των προϊόντων, των διεργασιών και των υπηρεσιών για την προβλεπόμενη χρήση τους,
- η πρόληψη των τεχνικών εμποδίων στο εμπόριο και
- η διευκόλυνση της τεχνολογικής συνεργασίας.

¹ Συντονίστρια της Τεχνικής Επιτροπής Τυποποίησης ΕΛΟΤ/TE21 «Ορολογία - Γλωσσικοί πόροι» και μέλος της Επιτροπής ΕΛΟΤ/TE22, ηλ.ταχ.: toraki@tee.gr

² Συντονίστρια της Τεχνικής Επιτροπής Τυποποίησης ΕΛΟΤ/TE22 «Τεκμηρίωση», ηλ.ταχ.: stellachatzimari@gmail.com

³ ΕΛΟΤ EN 45020:2006. Τυποποίηση και συναφείς δραστηριότητες - Γενικό λεξιλόγιο.

Ο Διεθνής Οργανισμός Τυποποίησης ISO ορίζει ότι τα οφέλη από την εφαρμογή Προτύπων είναι τεχνολογικά, οικονομικά και κοινωνικά.⁴ Αναλυτικότερα, ορίζει ότι σε επίπεδο επιχειρήσεων, τα πρότυπα αποτελούν στρατηγικά εργαλεία που συμβάλλουν στην εξοικονόμηση κόστους, στην ικανοποίηση των πελατών, στην πρόσβαση σε νέες αγορές, στην αύξηση της παραγωγικότητας και του συγκριτικού πλεονεκτήματος και τέλος στη μείωση των αρνητικών επιπτώσεων στο περιβάλλον. Σε επίπεδο κοινωνίας, τα πρότυπα διασφαλίζουν ότι παρέχονται προϊόντα και υπηρεσίες με ασφάλεια, αξιοπιστία και καλή ποιότητα, ότι λαμβάνεται μέριμνα για την προστασία της υγείας των καταναλωτών και την προστασία του περιβάλλοντος, ενώ η ανάπτυξη των προτύπων βασίζεται σε συμμετοχικές, αντιπροσωπευτικές και συναινετικές διαδικασίες. Τέλος, τα πρότυπα, λόγω και όλων των παραπάνω χαρακτηριστικών, μπορούν να χρησιμοποιηθούν από κυβερνητικούς φορείς προκειμένου να αποτελέσουν τις βάσεις για την ανάπτυξη εθνικών κανονισμών, αξιοποιώντας τη γνώση των ειδικών που περικλείεται σε αυτά και δημιουργώντας προϋποθέσεις για το διεθνές εμπόριο.

Το **πρότυπο** είναι το βασικό τυποποιητικό έγγραφο, το οποίο ορίζεται ως

έγγραφο που έχει καθιερωθεί με συναίνεση και έχει εγκριθεί από έναν αναγνωρισμένο φορέα το οποίο παρέχει, για κοινή και επαναλαμβανόμενη χρήση, κανόνες, κατευθυντήριες οδηγίες ή χαρακτηριστικά, για δραστηριότητες ή τα αποτελέσματά τους και το οποίο αποσκοπεί στην επίτευξη του βέλτιστου βαθμού τάξης σε ένα δεδομένο πλαίσιο εφαρμογής

Είναι σημαντικό ότι τα πρότυπα δεν επιβάλλονται από κάποιο εξωτερικό φορέα, αλλά καθιερώνονται από την επαρκή εκπροσώπηση όλων των ενδιαφερομένων μερών καθώς και κυρίως από και με τη **συναίνεσή** τους (σύμφωνα με το κοινώς αποδεκτό κώδικα αξιών) και δεν είναι υποχρεωτικής εφαρμογής. Τα πρότυπα είναι διεθνή (ISO), περιφερειακά (EN), εθνικά (ΕΛΟΤ).

Άλλα τυποποιητικά έγγραφα είναι τα παρακάτω:

- **τεχνική προδιαγραφή** (technical specification): έγγραφο που καθορίζει τις τεχνικές απαιτήσεις που πρέπει να ικανοποιεί ένα προϊόν, μια διεργασία ή υπηρεσία.
- **κώδικας πρακτικής** (code of practice): τυποποιητικό έγγραφο που περιλαμβάνει πρακτικές ή διαδικασίες για το σχεδιασμό, την κατασκευή, την εγκατάσταση, τη συντήρηση ή τη χρήση εξοπλισμού, κατασκευών ή προϊόντων.
- **κανονισμός** (regulation): έγγραφο που περιέχει υποχρεωτικούς νομοθετικούς κανόνες και υιοθετείται από μια Αρχή.
- **τεχνικός κανονισμός** (technical regulation): κανονισμός που περιέχει τεχνικές απαιτήσεις, είτε άμεσα ή με αναφορά ή με ενσωμάτωση του περιεχομένου ενός προτύπου, μιας τεχνικής προδιαγραφής ή ενός κώδικα πρακτικής.

Η **ποιότητα** ορίζεται ως

βαθμός στον οποίο ένα σύνολο εγγενών χαρακτηριστικών πληροί απαιτήσεις (για το προϊόν ή την υπηρεσία)

(fit for purpose)

Κεντρικό όργανο σε κάθε τομέα τυποποίησης είναι η **Τεχνική Επιτροπή** (TE), η οποία λειτουργεί με την ευθύνη ή υπό την αιγίδα του **φορέα τυποποίησης** (ISO /ΕΛΟΤ) και στην οποία συντελείται ο σχεδιασμός των παραπάνω τυποποιητικών εγγράφων που καθορίζουν κοινά αποδεκτές απαιτήσεις.

⁴ ISO. Benefits of International Standards. <http://www.iso.org/iso/home/standards/benefitsofstandards.htm/>.

Σε κάθε πρότυπο δίνεται ένας αριθμητικός κωδικός, καθώς και ένα ακρώνυμο που χαρακτηρίζει το στάδιο ανάπτυξης στο οποίο βρίσκεται κάθε φορά. Ο αριθμητικός κωδικός δεν μεταβάλλεται ποτέ, ενώ μεταβάλλεται το ακρώνυμο, κάθε φορά που μεταβάλλεται η κατάσταση του εγγράφου, δηλαδή το στάδιο ανάπτυξης. Πέραν του αριθμού του προτύπου (π.χ. ISO 5127 / ΕΛΟΤ 1381), χρησιμοποιείται και ένας αριθμητικός κωδικός που αντιστοιχεί στη φάση στην οποία βρίσκεται το πρότυπο σε σχέση με τα στάδια εκπόνησης (βλ. στο Παράρτημα Β τα Στάδια επεξεργασίας των προτύπων ISO).

Τα ακρώνυμα που συνοδεύουν τον αριθμό του προτύπου είναι τα εξής:

- CD=Committee Draft
- DIS=Draft International Standard
- FDIS= Final Draft International Standard.
- NP= New Project
- NWI= New Work Item
- TR=Technical Report
- TS=Technical Specification
- ΣΕΠ=Σχέδιο Ελληνικού Προτύπου (για τα Ελληνικά Πρότυπα ΕΛΟΤ).

Ενώ χρησιμοποιούνται επίσης τα παρακάτω:

- TC=Technical Committee
- SC=Subcommittee
- JWC=Joint Working Group
- WG=Working Group
- CIB=Committee-Internal Ballot

Η Τυποποίηση είναι κατ' εξοχήν *δημοκρατική* τεχνική δραστηριότητα που προϋποθέτει μια τριπλή ισότητα:

- ισότητα όλων των παραγόντων της οικονομικής ζωής στη συμμετοχή στις κατά τομέα Τεχνικές Επιτροπές όπου συντελείται ο σχεδιασμός των *τυποποιητικών εγγράφων*,
- ισότητα όλων των ενδιαφερομένων, φυσικών ή νομικών προσώπων, στο πλαίσιο της δημόσιας διαβούλευσης για την κρίση και σχολιασμό των Σχεδίων των *τυποποιητικών εγγράφων* και επομένως τη βελτίωσή τους πριν από την οριστικοποίησή τους και τέλος
- ισότητα όλων των δραστηριοποιούμενων, στον σχετικό τομέα, φορέων ή ατόμων, ως προς την εφαρμογή των υπόψη *τυποποιητικών εγγράφων*, δηλαδή έναντι των υποχρεώσεων που απορρέουν από αυτά.

Τα μέλη των ΤΕ πριν σχεδιάσουν και «μαστορέψουν» κοινές προδιαγραφές μεθόδων, δοκιμών, προϊόντων και διεργασιών, που θα είναι το ίδιο κατανοητές από οποιονδήποτε, πρέπει πρώτα να καθιερώσουν μια αναμφίσημη γλώσσα επικοινωνίας στην οποία επιδιώκεται μια ένα προς ένα αντιστοιχία μεταξύ των εννοιών και όρων του σχετικού θεματικού πεδίου.⁵

Με τον τρόπο αυτό, συνδέουμε την ορολογία με το αντικείμενο της τυποποίησης συνολικά.

2. Ορολογία – ISO/TC37 και ΕΛΟΤ/TE21 «Ορολογία – Γλωσσικοί πόροι»

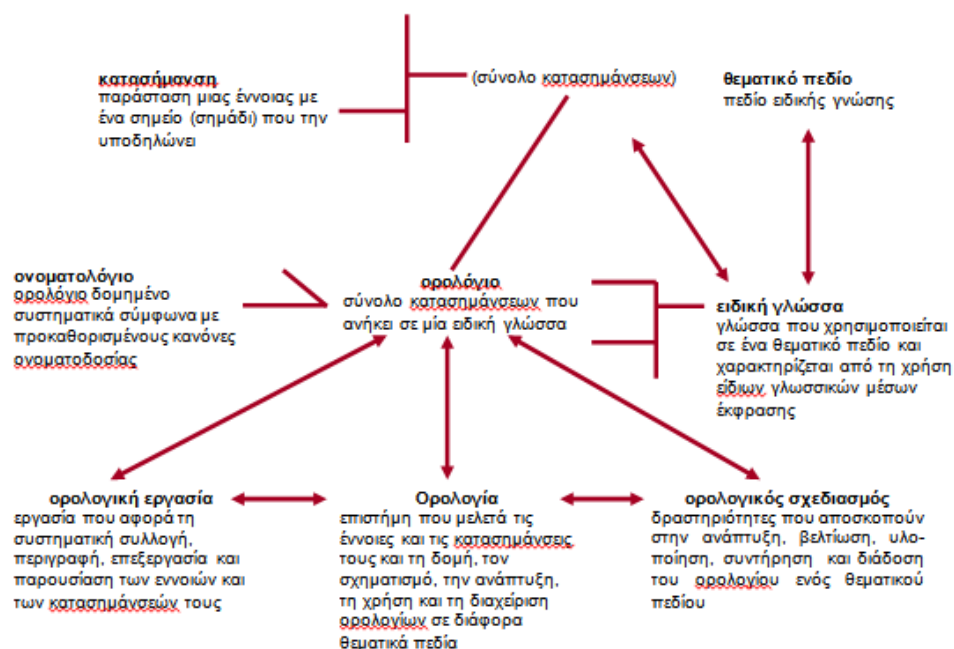
Ορολογία ή επιστήμη των όρων είναι η επιστήμη που μελετά τις έννοιες και τις κατασημάνσεις τους και τη δομή, το σχηματισμό, την ανάπτυξη, τη χρήση και τη διαχείριση ορολογίων σε διάφορα θεματικά πεδία. Αντίστοιχα, **ορολόγιο** ή ορολογία είναι το σύνολο

⁵ Βαλεοντής Κ. και Τοράκη Κ. Η ορολογία ως βασικό εργαλείο Τυποποίησης : Ζητήματα και δράσεις σε εθνικό επίπεδο. Στο: *Ευρωπαϊκή Τυποποίηση και ελληνική πραγματικότητα: Οφέλη, προβλήματα και προοπτικές*, Ημερίδα ΤΕΕ, Αθήνα, 31 Μαρτ., 2008. [Πρόσβαση 20 Νοεμβρίου 2015]. Διαθέσιμο από: http://library.tee.gr/digital/m2311/m2311_valeontis.pdf.

των κατασημάνσεων σε μία ειδική γλώσσα. Έννοια είναι μονάδα γνώσης που δημιουργείται από ένα μοναδικό συνδυασμό χαρακτηριστικών, ενώ **κατασήμανση** είναι παράσταση μιας έννοιας με ένα σημείο (σημάδι) που την υποδηλώνει (δηλαδή σύμβολα, ονόματα και όροι).⁶

Ένας όρος είναι κατασήμανση που αποτελείται από μία ή περισσότερες λέξεις και παριστάνει μια γενική έννοια σε μια ειδική γλώσσα. Για τη δημιουργία νέων όρων ή τη συστηματοποίηση υπαρχόντων ορολογίων, συνιστάται να ακολουθούνται οι επτά αρχές σχηματισμού όρων: διαφάνεια, συνέπεια, γλωσσική καταλληλότητα, γλωσσική οικονομία, παραγωγικότητα και συνθετικότητα, γλωσσική ορθότητα, γλωσσική εντοπιότητα.

«Για ένα τυποποιημένο ορολόγιο, είναι επιθυμητό ένας όρος να αποδίδεται σε μία μόνο έννοια. Πριν δημιουργηθεί ένας νέος όρος, απαιτείται να διερευνηθεί αν υπάρχει ήδη όρος για την εξεταζόμενη έννοια. Πρέπει να γίνεται σεβαστή η καθιερωμένη χρήση. Καθιερωμένες και ευρέως χρησιμοποιούμενες κατασημάνσεις, ακόμα και εάν είναι όχι καλά σχηματισμένες δεν πρέπει να αλλάζονται εκτός εάν υπάρχουν λόγοι που το επιβάλλουν. Αν υπάρχουν περισσότερες από μία κατασημάνσεις για μία έννοια, θα πρέπει να επιλέγεται εκείνη που ικανοποιεί τις περισσότερες από τις αρχές που ακολουθούν».⁷

Εικόνα 1. Βασικές έννοιες Ορολογίας (Πηγή: ΕΛΟΤ 561.1:2006)

Με το αντικείμενο της τυποποίησης στην Ορολογία ασχολείται, στο πλαίσιο του ISO, η Τεχνική Επιτροπή TC37,⁸ ενώ αντίστοιχη Τεχνική Επιτροπή στο πλαίσιο του ΕΛΟΤ είναι η TE21.⁹ Κύριο αντικείμενο της TE21 είναι η τυποποίηση στο πεδίο της Ορολογίας και συγκεκριμένα η θέσπιση/υιοθέτηση αρχών, κανόνων και μεθόδων ορολογίας, με την επεξεργασία και απόδοση στην ελληνική των προτύπων ορολογίας του ISO και με την επεξεργασία για έκδοση Ελληνικών Προτύπων στον τομέα της Ορολογίας. Παρακολουθεί και συμμετέχει (ως πλήρες μέλος ή ως παρατηρητής) στις εργασίες της Διεθνούς Τεχνικής

⁶ ΕΛΟΤ 561.1:2006 Ορολογική εργασία – Λεξιλόγιο – Μέρος 1: Θεωρία και εφαρμογή

⁷ ΕΛΟΤ 402:2010 Ορολογική εργασία – Αρχές και μέθοδοι

⁸ ISO/TC37 Terminology and other language and content resources

http://www.iso.org/iso/home/standards_development/list_of_iso_technical_committees/iso_technical_committee.htm?commid=48104

⁹ ΕΛΟΤ/TE21 Ορολογία – Γλωσσικοί πόροι

http://portal.tee.gr/portal/page/portal/SCIENTIFIC_WORK/scient_typopoiisi/epitropes/ELOT-TE21

Επιτροπής ISO/TC37, ενώ επίσης παρακολουθεί και συμμετέχει σε δράσεις σχετικές με το αντικείμενό της, συνεργαζόμενη με ελληνικούς και διεθνείς φορείς. Μέλη της TE21 είναι εκπρόσωποι φορέων, όπως ΤΕΕ, ΕΛΟΤ, Ελληνική Εταιρεία Ορολογίας (ΕΛΕΤΟ), Ακαδημία Αθηνών, ΕΜΠ, Πανεπ. Αθηνών, ΙΕΛ, ΕΕΧ και ΕΕΦ.

Σημειώνεται ότι έργο της TE21 είναι η διατύπωση και πρόταση κανόνων για παραγωγή ορολογίας και όχι η ίδια η παραγωγή ορολογίας στα επιμέρους θεματικά πεδία. Συντάσσει όμως ορολογία στο ίδιο το πεδίο της Ορολογίας η οποία είναι αναζητήσιμη από βάση δεδομένων¹⁰, ενώ, με τις ενέργειες της ΕΛΕΤΟ έχει περιληφθεί και στη διεθνή βάση δεδομένων TermTerm¹¹. Τα πρότυπα τα οποία έχουν εκπονηθεί τα τελευταία χρόνια είναι:

- ΕΛΟΤ 402:2010 Ορολογική εργασία – Αρχές και μέθοδοι
- ΕΛΟΤ 561.1:2006 Ορολογική εργασία - Λεξιλόγιο - Μέρος 1: Θεωρία και εφαρμογή
- ΕΛΟΤ 561.2:2007 Ορολογική εργασία - Λεξιλόγιο - Μέρος 2: Πληροφορικές εφαρμογές
- ΕΛΟΤ 562:2011 Ορολογική εργασία – Εναρμόνιση εννοιών και όρων
- ΕΛΟΤ 1443:2012 Ορολογικές πολιτικές – Ανάπτυξη και υλοποίηση
- ΕΛΟΤ 1445:2014 Αξιολόγηση ορολογικών πόρων – Γενικές έννοιες, αρχές και απαιτήσεις
- ΕΛΟΤ 1446:2015 Κατευθυντήριες οδηγίες διαχείρισης έργων τυποποίησης ορολογίας

Η TE21 δεν συντάσσει η ίδια ορολογία στα ειδικά θεματικά πεδία, όπως ήδη αναφέρθηκε. Συνεργάζεται όμως, μαζί με την ΕΛΕΤΟ και με τον ΕΛΟΤ, με ομάδες και φορείς όταν ζητηθεί η συμβολή της για τη δημιουργία θεματικών ομάδων ορολογίας, για τη σύνταξη λεξιλογίων, θησαυρών και άλλων εργαλείων γλωσσικής και ορολογικής επεξεργασίας. Επίσης, συμμετέχει ενεργά στο Ελληνικό Δίκτυο Ορολογίας, το οποίο δημιουργήθηκε με πρωτοβουλία της Γενικής Διεύθυνσης Μετάφρασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Γραφείο Αθήνας) και έχει σκοπό την ορολογική υποστήριξη των Υπηρεσιών Ελληνικής Μετάφρασης των θεσμικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης αλλά και γενικότερα των μεταφραστικών εργασιών σε Ελλάδα και Κύπρο, την καθιέρωση και τη χρήση κοινώς αποδεκτής ελληνικής ορολογίας σε διάφορα επιστημονικά πεδία, καθώς και τη βελτίωση της ποιότητας επικοινωνίας στην ελληνική γλώσσα.¹² Στο Δίκτυο συμμετέχουν φορείς από την Ελλάδα και την Κύπρο, πέραν των εκπροσώπων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, όπως από Υπουργεία, Τράπεζες, Ακαδημαϊκά ιδρύματα, από τον ΕΛΟΤ, την ΕΛΕΤΟ, από μεταφραστικά γραφεία κτλ.

3. Τεκμηρίωση και Πληροφόρηση – ISO/TC46 και ΕΛΟΤ/TE22 «Τεκμηρίωση»

Η Τεχνική Επιτροπή Τεκμηρίωσης TE22¹³ ιδρύθηκε το 1983 με σκοπό την εκπόνηση Ελληνικών Προτύπων και την απόδοση στην ελληνική γλώσσα των προτύπων που εκδίδει η Τεχνική Επιτροπή ISO/TC 46 – Information and Documentation του Διεθνούς Οργανισμού Τυποποίησης (η οποία λειτουργεί από το 1947).¹⁴

Απευθύνεται στο χώρο των βιβλιοθηκών, των υπηρεσιών πληροφόρησης και των εκδοτικών οίκων και προσπαθεί να συνδέσει την ορολογία και τις κατευθύνσεις, όπως αποτυπώνονται στα πρότυπα, με το έργο των επιστημόνων της πληροφόρησης, των βιβλιοθηκονόμων, αρχειονόμων και των απασχολούμενων γενικότερα στην παραγωγή και διακίνηση τεκμηρίων.

¹⁰ Βάση όρων της Ορολογίας http://www.eleto.gr/download/TermBases/TERMTERM_Base_GR.mdb

¹¹ TermTerm.org www.termterm.org

¹² Ελληνικό Δίκτυο Ορολογίας http://ec.europa.eu/greece/news/2015/20150323_diktyo_oroologias_el.htm.

¹³ ΕΛΟΤ/TE22 Τεκμηρίωση

http://portal.tee.gr/portal/page/portal/SCIENTIFIC_WORK/scient_typopoiisi/epitropes/ELOT-TE22

¹⁴ ISO/TC46 Information and Documentation

http://www.iso.org/iso/home/standards_development/list_of_iso_technical_committees/iso_technical_committee.htm?commid=48750

Η δομή της ISO/TC46 περιλαμβάνει υποεπιτροπές και ομάδες εργασίας, οι οποίες καλύπτουν ένα συγκεκριμένο θεματικό αντικείμενο. Οι ενεργές ομάδες εργασίας ασχολούνται ξεχωριστά με ζητήματα Ορολογίας, με το ISO 3166 που αφορά τους κωδικούς χωρών¹⁵ και με τη σειρά προτύπων που αφορούν τη μετατροπή/μεταγραμματισμό ανάμεσα στις γραπτές γλώσσες (όπως το πρότυπο ISO 843 / ΕΛΟΤ 743 για τη μετατροπή των ελληνικών χαρακτήρων σε λατινικούς).¹⁶

Οι υποεπιτροπές της TC46 είναι οι παρακάτω¹⁷:

ISO/TC 46/SC 4	Technical interoperability
ISO/TC 46/SC 8	Quality - Statistics and performance evaluation
ISO/TC 46/SC 9	Identification and description
ISO/TC 46/SC 10	Requirements for document storage and conditions for preservation
ISO/TC 46/SC 11	Archives/records management

Ειδικότερα δε, η Υποεπιτροπή 11, έχει τις παρακάτω υποομάδες:

- WG 1: Metadata
- WG 7: JWG on Digital records preservation
- WG 8: Management systems for records
- WG 10: Implementation Guidelines for the disposition of records
- WG 13: Revision of ISO 15489-1 and ISO/TR 15489-2
- WG 14: Records requirements in enterprise Architecture

Έτσι, βλέποντας κανείς τους τίτλους των προτύπων, αντιλαμβάνεται ότι περιλαμβάνονται – κατά το δυνατόν - όλες οι «διατάξεις κοινής και επαναλαμβανόμενης χρήσης, οι οποίες αποσκοπούν στην επίτευξη του βέλτιστου βαθμού τάξης σε συγκεκριμένο πλαίσιο εφαρμογής», όπως διατυπώνεται στον ορισμό της έννοιας «τυποποίηση». Εξάλλου, πρέπει να σημειωθεί ότι το έργο των επιτροπών τυποποίησης υποβάλλεται διαρκώς σε κρίση, αξιολόγηση και αναθεώρηση, λαμβάνοντας υπόψη τις αλλαγές και τις εξελίξεις σε κάθε θεματικό πεδίο, πράγμα που γίνεται φανερό και από τα πολλά στάδια επεξεργασίας των προτύπων από την αρχική ιδέα μέχρι την οριστική δημοσίευση.¹⁸

Στο αντικείμενο της **περιγραφής και διαχείρισης των αρχείων**, μπορούν να χρησιμοποιηθούν μια σειρά προτύπων από όλες τις παραπάνω υποκατηγορίες, όπως είναι π.χ. πρότυπα για τη θεματική ανάλυση, για τη δημιουργία θησαυρών, για τη σύντμηση λέξεων και βιβλιογραφικών όρων, για τη διαφύλαξη και διατήρηση, για τις μετρήσεις και τις στατιστικές, για το Dublin Core (ISO 15836) και το CIDOC Conceptual Reference Model (ISO 21127) κτλ. Ενώ, ολόκληρη η υποεπιτροπή 11 έχει ως αντικείμενο τα αρχεία και τη διαχείρισή τους και συγκεκριμένα την τυποποίηση των αρχών για τη δημιουργία και διαχείριση ενεργών και ιστορικών αρχείων.¹⁹ Οι γενικές έννοιες και οι κατευθυντήριες οδηγίες για τη διαχείριση των αρχείων (records management) διατυπώνονται στο πρότυπο ISO 15489 (μέρος 1-πρότυπο και μέρος 2-τεχνική έκθεση).

Η TE22, στα πάνω από 30 χρόνια λειτουργίας της, έχει εκπονήσει ένα σημαντικό αριθμό προτύπων, τα οποία εμφανίζονται παρακάτω:

¹⁵ Country codes – ISO 3166 <http://www.iso.org/iso/home.html>.

¹⁶ ISO C46/WG3 Conversion of written languages <http://www.evertype.com/standards/tc46wg3/>.

¹⁷ Στο παράρτημα Α δίνονται πίνακες με όλα τα πρότυπα που έχουν εκδοθεί από κάθε υποεπιτροπή.

¹⁸ ISO International harmonized stage codes http://www.iso.org/iso/stage_codes.pdf (βλ. σχετικό πίνακα στο Παράρτημα Β)

¹⁹ Sc 11 Scope: Standardization of principles for the creation and management of documents, records and archives as evidence of transactions and covering all media including digital multimedia and paper. Στο: ISO/TC 46 Information and documentation Business Plan 2010 http://isotc.iso.org/livelink/livelink/open/tc46_bp.

✓ **Για την οργάνωση των βιβλιοθηκών**

- Αρχές βιβλιογραφικής ταξίθετης. ΕΛΟΤ 1411:2004 (ISO 7154:1983)
- Δείκτες απόδοσης βιβλιοθηκών. ΕΛΟΤ ISO 11620:2005(ISO 11620:2014)
- Δελτία καταλόγου βιβλιοθηκών – Διαστάσεις. ΕΛΟΤ 367:1979
- Διεθνής στατιστική βιβλιοθηκών. ΕΛΟΤ EN ISO 2789:1994²⁰

✓ **Για τις εκδόσεις και τη συγγραφή**

- Αρίθμηση ενοτήτων σε γραπτά κείμενα. ΕΛΟΤ 1110:1991 (ISO 2145:1978)
- Βασικές αρχές για την επεξεργασία, τη δομή και την παρουσίαση ευρετηρίων. ΕΛΟΤ 1213:2004 (ISO 999:1996)
- Κανόνες για τη σύντμηση τίτλων και δημοσιευμάτων. ΕΛΟΤ 1211:2004 (ISO 4:1997)
- Παρουσίαση διατριβών και παρόμοιων τεκμηρίων. ΕΛΟΤ 1389:2004 (ISO 7144:1986)
- Παρουσίαση επιστημονικών και τεχνικών εκθέσεων. ΕΛΟΤ 1336:1993 (ISO 5966:1982)
- Παρουσίαση μεταφράσεων. ΕΛΟΤ 1391:2004 (ISO 2384:1977)
- Παρουσίαση των τίτλων σειρών. ΕΛΟΤ 1410:2004 (ISO 7275:1985)
- Πίνακας περιεχομένων περιοδικών. ΕΛΟΤ 1212:1994 (ISO 18:1981)
- Τίτλοι ράχης σε βιβλία και άλλα δημοσιεύματα. ΕΛΟΤ 1388:2004 (ISO 6357:1985)
- Φύλλα περιλήψεων σε περιοδικά δημοσιεύματα. ΕΛΟΤ 720:1993 (ISO 5122:1979)
- Φύλλα τίτλου βιβλίων. ΕΛΟΤ 676:1988 (ISO 1086:1975)

✓ **Για την τεκμηρίωση**

- Οδηγίες για βιβλιογραφικές αναφορές και παραπομπές σε πληροφοριακούς πόρους. ΕΛΟΤ 560:2014 (ISO 690:2010)
- Βιβλιογραφική περιγραφή και αναφορές – Κανόνες για τη σύντμηση βιβλιογραφικών όρων. ΕΛΟΤ 822:2004 (ISO 832:1994)
- Θεματική ανάλυση τεκμηρίων: Μέθοδοι εξέτασης τεκμηρίων, προσδιορισμού των θεμάτων τους και επιλογής των όρων ευρετηρίασης. ΕΛΟΤ 1312:1996 (ISO 5963:1985)
- Κατευθυντήριες οδηγίες για τη συγκρότηση και ανάπτυξη μονόγλωσσων θησαυρών. ΕΛΟΤ 1321:1993 (ISO 2788:1986, τώρα για πολύγλωσσους θησαυρούς ISO 25964-1:2011, ISO 25964-2:2013)
- Περιλήψεις για τα δημοσιεύματα και την τεκμηρίωση. ΕΛΟΤ 414:1993 (ISO 214:1976)

✓ **Για την οργάνωση των πληροφοριών**

- Μορφότυπο για την ανταλλαγή πληροφοριών. ΕΛΟΤ 633:2014 (ISO 2709:2008)
- Το σύνολο στοιχείων μεταδεδομένων Dublin core. ΕΛΟΤ 1450:2015 (ISO 15836:2009)
- Τριγράμματα συντομογραφίες (ετικέτες) ονομασιών πεδίων και υποπεδίων βιβλιογραφικών εγγράφων μονογραφιών. ΕΛΟΤ 1200:1992²¹

✓ **Για θέματα ορολογίας**

- Λεξιλόγιο ΕΛΟΤ 1381:2013 (ISO 5127:2001)

Τα πρότυπα στον τομέα της πληροφόρησης έχουν συμβάλει στη δημιουργία συνεργατικών συστημάτων πληροφόρησης²². Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν η

²⁰ Ήδη έχει ολοκληρωθεί η επεξεργασία της έκδοσης ISO2789:2013 και σύντομα θα τεθεί σε δημόσια κρίση το νέο Σχέδιο Ελληνικού Προτύπου (Νοέμβριος 2015).

²¹ Είναι πρότυπο παραχθέν από την ΤΕ 22 - δεν υπάρχουν διεθνείς ισοδυναμίες.

²² Χατζημαρή, Στ. Εμπειρία από την εφαρμογή των αρχών της ορολογίας στην τεκμηρίωση. Στο: [6ο Συνέδριο Ελληνική γλώσσα και ορολογία](#), ΕΛΕΤΟ, Αθήνα, 1-7 Νοεμβρίου 2007. [Πρόσβαση 20 Νοεμβρίου 2015].

ύπαρξη και η μετέπειτα χρήση των προτύπων ΕΛΟΤ 1312 και 1321 (που αφορούν θεματική ανάλυση/ευρετηρίαση και δημιουργία θησαυρών αντίστοιχα), καθώς και τα πρότυπα ΕΛΟΤ 402 και 561 (που αφορούν αρχές/μεθόδους και λεξιλόγιο ορολογίας αντίστοιχα). Τα πρότυπα αυτά αποτελούν τμήμα της εκπαίδευσης των βιβλιοθηκονόμων και επιστημόνων πληροφόρησης και στα τρία εκπαιδευτικά τμήματα της χώρας (Ιόνιο Πανεπιστήμιο, ΤΕΙ Αθήνας και ΤΕΙ Θεσσαλονίκης), καθώς και σε σχετικά σεμινάρια για επαγγελματίες πληροφόρησης. Επιπλέον, τα πρότυπα αυτά αποτέλεσαν το πλαίσιο και παρείχαν κατευθυντήριες οδηγίες για τη δημιουργία δύο σημαντικών ορολογικών εργαλείων σε εθνικό επίπεδο:

- του δίγλωσσου πολυθεματικού Θησαυρού Επιστημονικών Όρων, ο οποίος αναπτύχθηκε σε πιλοτική βάση στο πλαίσιο της Κοινοπραξίας, σήμερα Συνδέσμου Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών (ΣΕΑΒ), προκειμένου να υποστηρίξει τις ανάγκες των ακαδημαϊκών και ειδικών βιβλιοθηκών²³
- του θησαυρού ελληνικών όρων, από το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης προκειμένου να υποστηρίξει τις δημοτικές και δημόσιες βιβλιοθήκες της χώρας.²⁴

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον αποτελεί και για τους αρχειονόμους το πρότυπο ΕΛΟΤ 1381, το οποίο περιέχει το Λεξιλόγιο όλων των θεματικών πεδίων πληροφόρησης.²⁵ Το πρότυπο χωρίζεται σε επτά κεφάλαια, τα οποία περιέχουν όρους και ορισμούς για τα αντικείμενα: βασικοί όροι, τεκμήρια, φορείς δεδομένων και τα μέρη τους, ιδρύματα τεκμηρίωσης και τα αποκτήματά τους, διεργασία τεκμηρίωσης, χρήση των πληροφοριών και των τεκμηρίων, διατήρηση τεκμηρίων και νομικές απόψεις της πληροφόρησης και τεκμηρίωσης. Το Διεθνές Πρότυπο περιέχει συνολικά περίπου 1100 όρους, στην αγγλική και γαλλική, στους οποίους πρέπει να προστεθούν και περίπου 100 όροι που αποτελούν δευτερεύοντες – μη προτιμώμενους όρους σχετιζόμενους με κάποιους από τους κύριους. Στο ελληνικό πρότυπο προέκυψαν συνολικά 1416 όροι. Περιλαμβάνονται πλήθος όρων σε θέματα αρχειονομίας, βιβλιοθηκονομίας και διαχείρισης πληροφοριών συμπεριλαμβανομένης της ειδικής τεχνικής ορολογίας σε θέματα επεξεργασίας χαρτιού, φωτογραφίας, τυπογραφίας και βιβλιοδεσίας. Στην επεξεργασία του αντιμετωπίστηκαν πολλά προβλήματα που προέρχονται τόσο από την πλημμυρική ανάπτυξη της ορολογίας στον κλάδο της επιστήμης της πληροφόρησης όσο και από την έλλειψη οργανωμένης και συστηματικής συνεργασίας με ειδικούς από άλλους κλάδους.²⁶

Οι ειδικοί όροι αρχειονομίας βρίσκονται διάσπαρτοι στα διάφορα κεφάλαια και υποκεφάλαια του προτύπου, όπως 1.2 (Βασικοί όροι πληροφόρησης και τεκμηρίωσης), 1.3 (Διοικητικοί και επαγγελματικοί όροι), 2 (Τεκμήρια, φορείς δεδομένων και τα μέρη τους), 3.3 (Αρχεία), 4 (Διεργασία τεκμηρίωσης), 6 (Διατήρηση τεκμηρίων), 7 (Νομικές απόψεις της πληροφόρησης και τεκμηρίωσης).

Πρέπει να σημειωθεί ότι στην πορεία εκπόνησης των προτύπων, η Επιτροπή Τεκμηρίωσης, όπως και όλες οι Τεχνικές Επιτροπές του ΕΛΟΤ, βρίσκεται αντιμέτωπη με προβλήματα όχι απλά μετάφρασης αλλά απόδοσης στην ελληνική και εναρμόνισης των όρων, δημιουργίας νέων όρων από νέες έννοιες ή έννοιες για τις οποίες δεν υπάρχει ισοδύναμη απόδοση, καθώς και καθιέρωσης όρων ως προτιμώμενων, προκειμένου να εξασφαλίζεται και η ορθή χρήση της γλώσσας αλλά και η δυνατότητα επικοινωνίας και

Διαθέσιμο από: http://www.eleto.gr/download/Conferences/6th%20Conference/6thConference-RoundTable-ChatzimariStella-doc_GR.pdf.

²³ http://www.unioncatalog.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=300&Itemid=28&lang=el

²⁴ <http://www.ekt.gr/products/thesaurus/>

²⁵ ΕΛΟΤ 1381:2013 Πληροφόρηση και τεκμηρίωση – Λεξιλόγιο (από ISO 5127:2001 Information and documentation – Vocabulary)

²⁶ Τοράκη, Κ. και Χατζημαρή, Στ. Η τυποποίηση της ορολογίας στον τομέα της πληροφόρησης: ανάγκη ή υπερβολή; Στο: *9ο Συνέδριο Ελληνική γλώσσα και ορολογία*, ΕΛΕΤΟ, 7-9 Νοεμβρίου 2013. [Πρόσβαση 20 Νοεμβρίου 2015]. Διαθέσιμο από:

http://portal.tee.gr/portal/page/portal/SCIENTIFIC_WORK/scient_typopoiisi/epitropes/ELOT-TE22/events/eleto13_torakichatzimari.pdf.

συνεργασίας ανάμεσα στους ενδιαφερόμενους. Εξάλλου, αυτό είναι και αποτέλεσμα της εννοιοκεντρικής προσέγγισης που αναφέρθηκε ήδη παραπάνω.

Για το λόγο αυτό, χρησιμοποιούνται πηγές (λεξικά, ορολογία, βάσεις δεδομένων, βιβλία κ.ά.), ενώ επιδιώκεται συνεργασία με φορείς και πρόσωπα ανάλογα με το θεματικό πεδίο των εννοιών που ενδιαφέρουν κάθε φορά. Πάντως, υπάρχουν ανοιχτά ζητήματα και αυτό φαίνεται έντονα, τόσο στο τελευταίο πρότυπο ΕΛΟΤ 1381, όσο και σε άλλα όπως το ΕΛΟΤ 633, το παρόν 2789 (Διεθνείς στατιστικές βιβλιοθηκών) κτλ.

Για παράδειγμα, ας πάρουμε τις έννοιες archive, archives, record, file. Όλα είναι αρχείο, αρχεία, όμως π.χ. οι έννοιες **archive** και **record** διαφέρουν ανάλογα με την περίοδο του κύκλου ζωής του αρχείου. Γι' αυτό, επιλέξαμε, ακολουθώντας και τα βοηθήματα της ΕΑΕ, τις αποδόσεις **ιστορικό αρχείο** και **ενεργό αρχείο** αντίστοιχα.²⁷

Όμως, τι κάνουμε όταν έχουμε π.χ. την έννοια **digital archive**, όπως στο πρότυπο ISO 2789:2013 (International library statistics), στον παρακάτω ορισμό:

open access repository

digital archive created and maintained to provide universal and free access to information content

Θα το αποδόσουμε ως ψηφιακό αρχείο, όμως πόσο είμαστε σίγουροι ότι καταλαβαίνουμε πως εννοεί την έννοια που αντιστοιχεί στο archive και όχι στο file (και ούτε στο record).

Σε μια πρόσφατη έκδοση του Scientific Archivists Group με τον τίτλο «A Guide to Archiving of Electronic Records», η έννοια **electronic record** ορίζεται ως “*information recorded in electronic form that requires a computerised system to access or process*”.²⁸ Σημειώνεται ότι στο ISO 5127 ο όρος **electronic record** ορίζεται ως “*record stored in a machine-readable medium*” και έχει αποδοθεί ως ηλεκτρονικό αρχείο στο ΕΛΟΤ 1381.

Υπάρχουν πολλά παραδείγματα όπου φαίνεται πως για να γίνει η καταστήμανση της έννοιας με τον κατάλληλο όρο χρειάζεται να γίνει κατανοητό το περιεχόμενο της έννοιας, πράγμα που απαιτεί πολλή προσπάθεια, καθώς και συχνή επανεξέταση, αξιολόγηση και αναθεώρηση σύμφωνα με νέα δεδομένα που προκύπτουν και νέα γνώση και πληροφόρηση που αποκτάται.

Στο πλαίσιο του έργου της επίσης, η TE22 δημιούργησε τη *Βάση Όρων Πληροφόρησης και Τεκμηρίωσης*. Είναι μια εφαρμογή σε Microsoft Access στην οποία καταχωρίζονται οι όροι του κεφαλαίου «Όροι και Ορισμοί» όλων των προτύπων που έχει εκπονήσει η Επιτροπή μέχρι τώρα, καθώς και των αντίστοιχων ISO στην αγγλική και γαλλική. Έτσι, η βάση μέχρι τώρα περιλαμβάνει πάνω από 1750 όρους στην Ελληνική γλώσσα, με αντίστοιχους όρους στην Αγγλική και Γαλλική γλώσσα.

Η βάση αυτή εντάσσεται σε μια προσπάθεια της Επιτροπής TE22 να δημιουργηθεί ένα βήμα διάλογου για τη συγκρότηση ενός ενιαίου σώματος ελληνικής ορολογίας σε θέματα βιβλιοθηκονομίας και πληροφόρησης. Προς το παρόν, ολόκληρη η εφαρμογή είναι (για τεχνικούς λόγους) προσβάσιμη μόνο από τα μέλη της TE22, όμως οι σχετικές καταστάσεις με τα ευρετήρια των όρων στις 3 γλώσσες και τις αντιστοιχίες όρων και προτύπων έχουν αναρτηθεί στον ιστότοπο της Επιτροπής.²⁹ Καλούνται όλοι οι ενδιαφερόμενοι να

²⁷ Σταυράκης, Νίκος and Τοράκη, Κατερίνα Συστήματα διαχείρισης ηλεκτρονικών αρχείων: Παρουσίαση και συγκριτική αξιολόγηση τριών μοντέλων μεταδεδομένων. Στο *14ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών*, Αθήνα, 1-3 Δεκεμβρίου 2005. [Πρόσβαση 20 Νοεμβρίου 2015]. Διαθέσιμο από: <http://eprints.rclis.org/10761/>. Επίσης: Σταυράκης, Ν. *Μελέτη Συστήματος Διαχείρισης Αρχείων κατά ISO 15489-1:2001 – Εφαρμογή σε μία Τράπεζα*. Πτυχιακή Εργασία. Ιόνιο Πανεπιστήμιο, Τμήμα Αρχιαιολογίας - Βιβλιοθηκονομίας (επιβλ. Κ. Τοράκη), 2003.

²⁸ Scientific Archivists Group. *A Guide to Archiving of Electronic Records*. Shenfield, Essex:2014. [Πρόσβαση 20 Νοεμβρίου 2015]. Διαθέσιμο από: <http://sagroup.org.uk/publications/e-archive>.

²⁹ Βάση Όρων Τεκμηρίωσης και Πληροφόρησης http://portal.tee.gr/portal/page/portal/SCIENTIFIC_WORK/scient_typopoiisi/epitropes/ELOT-TE22/te22terms

ενημερωθούν και να αξιολογήσουν το έργο της Επιτροπής, στέλνοντας σχόλια, παρατηρήσεις και προτάσεις στη συντονίστρια της Επιτροπής Στέλλα Χατζημαρή.

Ελληνικός όρος	Αγγλικός όρος	Γαλλικός όρος	ΕΛΟΤ	ISO
αρχεία περιορισμένης πρόσβασης	π restricted access records	p enregistrement d'accès restreint	p 1381:2013	5127:2001
αρχειακή αξία	μ secondary value	p valeur archivistique	n 1381:2013	5127:2001
	μ archival value	p valeur secondaire	p 1381:2013	5127:2001
	μ archival value	n valeur archivistique	n 1381:2013	5127:2001
αρχειακή μονάδα	μ secondary value	n valeur secondaire	p 1381:2013	5127:2001
	π archival unit	p unité archivistique	p 1381:2013	5127:2001
αρχειακή ομάδα	π item	n	p 1381:2013	5127:2001
	π archive group	p fonds (2)	p 1381:2013	5127:2001
	π record group	n	p 1381:2013	5127:2001
αρχειακό έγγραφο	μ record (2)	p dossier (2)	p 1381:2013	5127:2001
αρχείο	π file	p fichier	p 560.02:2004	690-2:1997
αρχείο (1)	π file (1)	p dossier (1)	p 1381:2013	5127:2001
αρχείο (2)	π file (2)	p fichier	p 1381:2013	5127:2001
αρχείο (3)	π archives (1), pl	p archives (1)	p 1381:2013	5127:2001
αρχείο (4)	π archives (2), pl	p archives (2)	p 1381:2013	5127:2001
αρχείο καθιερωμένων αποδόσεων	π authority file	p fichier d'autorité	p 1381:2013	5127:2001
	π	p liste des mots vedettes	n 1381:2013	5127:2001
αρχείο καθιερωμένων όρων	π	p fichier d'autorité	p 1213:2004	999:1996
	μ	p fichier d'autorité	p 1381:2013	5127:2001
	μ	p liste des mots vedettes	n 1381:2013	5127:2001
αρχαιοθέτηση	π filing	p arrangement (2)	p 1381:2013	5127:2001
αρχαιοθήκη σχεδίων	π plan cabinet	p meubles à plan	p 1381:2013	5127:2001
	π plan case	n	p 1381:2013	5127:2001
αρχαιονομία	π archival science	p archivistique	p 1381:2013	5127:2001

Ελληνο-αγγλο-γαλλικό ευρετήριο όρων Τεκμηρίωσης (ΕΛΟΤ/ΤΕ22)

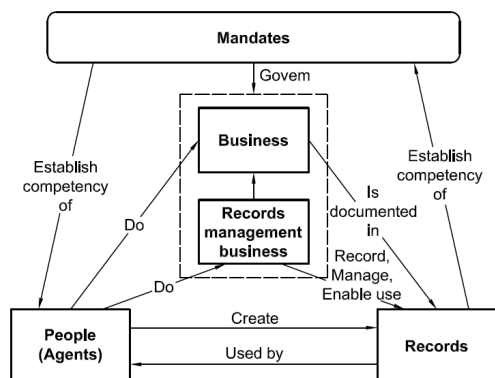
Σελίδα 12

Εικόνα 2. Άποψη της Βάσης Όρων Πληροφόρησης και Τεκμηρίωσης

4. Πρότυπα ISO σχετικά με τη διαχείριση αρχείων και συναφή θέματα

Στο παρόν, θα γίνει ειδική αναφορά σε ορισμένα πρότυπα, τα οποία με τον ένα ή άλλο τρόπο αναφέρονται σε θέματα που σχετίζονται με τα αρχεία.

Μια σημαντική ομάδα προτύπων ασχολείται με τα μεταδεδομένα για τη δημιουργία, τη διαχείριση και τη χρήση αρχείων επιχειρήσεων και οργανισμών (record creation/capture/management, recordkeeping). Στην Εικόνα 3 παρουσιάζεται το εννοιολογικό μοντέλο που παριστάνει τις κύριες οντότητες και τις σχέσεις μεταξύ τους σε ένα σύστημα διατήρησης αρχείων.

Εικόνα 3. Κύριες οντότητες και σχέσεις μεταξύ τους σε ένα εννοιολογικό μοντέλο διατήρησης αρχείων (Πηγή: ISO/TS 23081-1:2004)³⁰

³⁰ Περισσότερα για το εν λόγω μοντέλο, το οποίο σχεδιάστηκε για το Αυστραλιανό Σχήμα Μεταδεδομένων RKMS (Australian Recordkeeping Metadata Schema), βλ. και: Monash University. *Conceptual and Relationship Models: Records in Business and Socio-legal Contexts*

✓ **ISO 23081** Information and documentation – Records management processes – Metadata for records –

- **Part 1:2006** Principles
- **Part 2:2009** Conceptual and implementation issues
- **Part 3:2011** Self-assessment method

Το πρότυπο αυτό αποτελεί έναν οδηγό στα μεταδεδομένα που χρησιμοποιούνται στο βασικό πρότυπο για τη διαχείριση αρχείων (records) ISO 15489.

✓ **ISO 15489:2001** Information and documentation – Records management

Το πρότυπο αυτό (καθώς και η αντίστοιχη Τεχνική Έκθεση που περιλαμβάνει Κατευθυντήριες Οδηγίες) ασχολείται με τις πολιτικές, τις μεθόδους και τις διεργασίες διαχείρισης αρχείων οργανισμών. Τα χαρακτηριστικά των αρχείων που ορίζονται ως θεμελιώδη και λαμβάνονται υπόψη κατά την εφαρμογή και των άλλων σχετικών προτύπων είναι: αυθεντικότητα, χρηστικότητα, αξιοπιστία, ακεραιότητα, καθώς και προσβασιμότητα.

✓ **ISO/TR 26122:2008** Information and documentation -- Work process analysis for records

Η Τεχνική αυτή Έκθεση αποτελεί εφαρμογή των θεωρητικών αρχών που περιλαμβάνονται στο ISO 15489. Περιγράφεται η ανάλυση που χρειάζεται να γίνει πριν από τη διατύπωση σχετικής πολιτικής, και συγκεκριμένα αναφέρεται στη διάρθρωση των λειτουργιών σε διεργασίες και τη λεπτομερή περιγραφή της ροής εργασιών, στον καθορισμό των απαιτήσεων που πρέπει να καλύπτονται, στην επιλογή των εγγράφων που χρειάζονται για τις διάφορες εργασίες κτλ.

✓ **ISO/TR 18492:2005** Long-term preservation of electronic document-based information

Αναφέρεται στη στρατηγική που πρέπει να αναπτυχθεί και στις πρακτικές που πρέπει να εφαρμοστούν προκειμένου να αντιμετωπιστεί η μακρόχρονη διατήρηση των ηλεκτρονικών τεκμηρίων και δυνατότητα πρόσβασης στις πληροφορίες, ακόμη και μετά την παρέλευση του προσδοκώμενου χρόνου ζωής της τεχνολογίας με την οποία έχει δημιουργηθεί και διατηρηθεί. Η Έκθεση αυτή, αν και είναι έργο της Τεχνικής Επιτροπής TC 171 Document management applications (SC1 Quality), βασίζεται στα παραπάνω πρότυπα ISO 15489 και 23081 της TC 46.

✓ **ISO/DIS 11799** Information and documentation -- Document storage requirements for archive and library materials (ISO 11799:2003)

Καθορίζει τα χαρακτηριστικά των αποθετηρίων για τη μακρόχρονη αποθήκευση υλικού αρχείων και βιβλιοθηκών.

✓ **ISO/NP TR 19815** Information and documentation -- Management of the environmental conditions for archive and library holdings

✓ **ISO/NP 19580** Information and documentation -- International archives statistics

Το θέμα των στατιστικών μετρήσεων στα αρχεία είναι πολύ καινούριο στον ISO και δεν υπάρχει ακόμη τυποποιητικό κείμενο ούτε σε μορφή σχεδίου.

✓ **ISO 14416:2003** Information and documentation -- Requirements for binding of books, periodicals, serials and other paper documents for archive and library use -- Methods and materials

- ✓ **ISO 8601:2004** Data elements and interchange formats -- Information interchange -- Representation of dates and times
- ✓ **ISO 639** – Codes for the representation of names of languages. Σειρά προτύπων για την παρουσίαση των ονομάτων γλωσσών.
- ✓ Τέλος, επειδή, γίνεται πολύς λόγος για τις τεχνολογίες ανοικτών δεδομένων, για τα ψηφιακά αρχεία και τα ψηφιακά αποθετήρια, εδώ γίνεται απλή αναφορά σε Διεθνή Πρότυπα ISO τα οποία αφορούν αυτά τα θέματα (κάποια είναι και έργα άλλων Τεχνικών Επιτροπών):
 - **ISO 14721:2012** Space data and information transfer systems -- Open archival information system (OAIS) -- Reference model
 - **ISO 16363:2012** Space data and information transfer systems -- Audit and certification of trustworthy digital repositories
 - **ISO 16919:2014** Space data and information transfer systems -- Requirements for bodies providing audit and certification of candidate trustworthy digital repositories
 - **ISO/NP 20614** Data Exchange Protocol for Interoperability and Preservation (DEPIP)
 - **ISO 20652:2006** Space data and information transfer systems -- Producer-archive interface -- Methodology abstract standard
 - **ISO/NP 28500** Information and documentation -- WARC file format (*WARC=Web ARChive*).
 - **PDF/Archive** – Σειρά προτύπων ISO 19005 σχετικά με τη μακρόχρονη διατήρηση ηλεκτρονικών τεκμηρίων στο μορφότυπο pdf.

5. Μορφότυπα μεταδεδομένων

Παρακάτω, παρουσιάζουμε ορισμένα σχήματα μεταδεδομένων, τα οποία έχουν τυποποιημένη δομή, κάποια ήδη έχουν υιοθετηθεί από τον ISO ως Διεθνή Πρότυπα, και τα οποία χρησιμοποιούνται για την περιγραφή, κωδικοποίηση και παρουσίαση αρχείων και αρχειακών συλλογών. Σημειώνεται πάντως, ότι τα σχήματα αυτά, δεν υποκαθιστούν τα πρότυπα αρχειακής περιγραφής του ICA και της ΕΑΕ, αλλά τα συμπληρώνουν.

- ✓ **EAD** <http://www.loc.gov/ead/>
Είναι πρότυπο μεταδεδομένων για τη δημιουργία εργαλείων εύρεσης πληροφοριών σε αρχειακές συλλογές (finding aids).
- ✓ **TEI** <http://www.tei-c.org/>
Πρότυπο για την κωδικοποίηση κειμένων, δίνοντας τη δυνατότητα εντοπισμού κατάλληλων σημείων σήμανσης και αντίστοιχης πρόσβασης και αναζήτησης πληροφοριών σε μεγάλες συλλογές κειμένων. Σημειώνεται ότι τα σχήματα EAD και TEI μπορούν να συνδυαστούν για την καλύτερη αξιοποίηση μιας αρχειακής συλλογής.³¹
- ✓ **Dublin Core** dublincore.org/
Βασικό πρότυπο περιγραφής, πλέον και ως ISO 15836 (ΕΛΟΤ 1450).

³¹ Στο Παράρτημα Γ δίνεται δείγμα κωδικοποίησης αρχείου επιστολών με το σχήμα TEI από την πτυχιακή εργασία του φοιτητή Ιονίου Πανεπιστημίου Σπ. Κανταρέλη με επίβλεψη Κ. Τοράκη (dlib.ionio.gr/mtheses/kantarelis_kitsikis.doc). Οι επιστολές προέρχονται από το αρχείο Κιτσίκη που βρίσκεται στο ΤΕΕ Τμ. Ανατολικής Κρήτης (Ηράκλειο).

✓ **CIDOC-CRM** <http://www.cidoc-crm.org/>

Πρότυπο που αναπτύχθηκε από το Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων και πλέον αποτελεί Διεθνές Πρότυπο **ISO 21127:2014** Information and documentation -- A reference ontology for the interchange of cultural heritage information.³²

✓ **Visual Resource Association Core (VRA Core)** <http://core.vraweb.org/>

Σχήμα μεταδεδομένων για την περιγραφή εικόνων και άλλων πολιτιστικών αντικειμένων.

✓ **DACS** <http://www.archivists.org/governance/standards/dacs.asp>

Αμερικάνικο πρότυπο αρχειακής περιγραφής, βασίζεται στο ISAD(G) και παρέχει βοήθεια για τη χρήση σχημάτων όπως το EAD ή και το Marc21.

✓ **SEPIADES** <http://www.ica.org/7363/paag-resources/sepiades-recommendations-for-cataloguing-photographic-collections.html>

Σχήμα μεταδεδομένων για την περιγραφή αρχειακών φωτογραφικών συλλογών, βασίζεται στο ISAD(G).

6. Επίλογος

Σχετικά με τη χρήση των προτύπων τεκμηρίωσης, είχε δημοσιευθεί ένα ενδιαφέρον άρθρο σχετικό με την παρουσία της Επιτροπής TC46 στην επιστημονική βιβλιογραφία κατά το διάστημα 2000-2011. Το αξιοσημείωτο στην έρευνα είναι ότι πρώτο στην κατάταξη ως προς την αναφορά ήταν το πρότυπο ISO 15489 με 49 ενώ και ως προς την παραπομπή από Google Scholar το ίδιο πρότυπο έρχεται δεύτερο με 138 αναφορές (προηγείται το ISO 15836, δηλαδή το Dublin Core με 142 αναφορές!).³³

Ίσως το εν λόγω δημοσίευμα να είναι μια καλή αφορμή για να ασχοληθούμε στην TE22 με τα πρότυπα της Υποεπιτροπής 11 και κυρίως με το ISO 15489, αλλά, γιατί όχι, και με άλλα πρότυπα, χρήσιμα στο έργο των αρχειονόμων και στην Ελλάδα! Σ' αυτό, θα είναι παραπάνω από αναγκαία η συνεργασία με τους φορείς που κατεξοχήν ασχολούνται με τη διαχείριση αρχειακών συλλογών.

Table 1. ISO/TC 46 standards and their presence in the literature.

TC/SC	Standard number	Number of articles
TC 46/SC 11	ISO 15489-1 & ISO 15489-2	49
TC 46/SC 9	ISO 3297	8
TC 46/SC 8	ISO 11620	4
TC 46/SC 8	ISO 2789	4
TC 46/SC 9	ISO 2108	3
TC 46/SC 4	ISO 28560-1 & ISO 28560-2 & ISO 28560-3	3
TC 46/SC 4	ISO 15836	1
TC 46/SC 11	ISO 23081-1	1
TC 46/SC 4	ISO 2709	1
TC 46/SC 9	ISO 25964	1

³² Χρειάζεται να αναφέρουμε την καθοριστική συμβολή του ΙΤΕ (Παν. Κρήτης) με επικεφαλής τον Martin Doerr.

³³ Matysek, Anna. Do we use standards? The presence of ISO/TC-46 standards in the scientific literature (2000-2011). *Qualitative and Quantitative Methods in Libraries (QQML)* 1:101 – 106, 2013. [Πρόσβαση 20 Νοεμβρίου 2015]. Διαθέσιμο από: http://www.qqml.net/papers/March_2013_Issue/2112QQML_Journal_2013_Matysek_1.101-106.pdf.

Table 2. ISO/TC 46 standards and their citations in Google Scholar

TC/SC	Standard number	Number of citations
TC 46/SC 4	ISO 15836	142
TC 46/SC 11	ISO 15489-1	138
TC 46/SC 4	ISO 21127	98
TC 46/SC 8	ISO 2789	56
TC 46/SC 4	ISO 15511	26
TC 46/SC 11	ISO/TR 15489-2	26
TC 46/SC 8	ISO 11620	18
TC 46/SC 9	ISO 3901	18
TC 46/SC 4	ISO 8459	17
TC 46/SC 9	ISO 15707	16

Τελειώνοντας, έχει ενδιαφέρον να ανατρέξουμε στην ιστορία του χώρου, παραπέμποντας σε μία Έκθεση της Unesco που δημοσιεύτηκε το 1981.³⁴ Η Έκθεση αναφέρεται στη συνεργασία της Unesco με το Διεθνές Συμβούλιο Αρχείων προκειμένου να μελετηθεί η εφαρμογή των προτύπων στη διαχείριση των αρχείων. Η Unesco είχε αναπτύξει από το 1979 το Πρόγραμμα RAMP (Records and Archives Management Programme), το οποίο είχε σκοπό την ανάπτυξη και προώθηση πολιτικών και προτύπων για τη διαχείριση ενεργών και ιστορικών αρχείων. Πάντως, σε έκθεση της TC46 του 2015, ανάμεσα στα ζητήματα που αναφέρονται για περαιτέρω προβληματισμό και ενασχόληση είναι αυτά που αφορούν τη διατήρηση, τη διαχείριση και τη διάθεση των αρχείων (records), σε σχέση μάλιστα με τα ανοιχτά δεδομένα (open data) και τις νεφοπαγείς (cloud-based) τεχνολογίες.

³⁴ Rhoads, James B. *The Applicability of UNISIST Guidelines and ISO International Standards to Archives Administration and Records Management: a RAMP study.*- Paris : Unesco, 1981. [Πρόσβαση 20 Νοεμβρίου 2015] Διαθέσιμο από: <http://unesdoc.unesco.org/images/0004/000482/048223e.pdf>.

Παράρτημα Α

Υποεπιτροπές ISO/TC46: Εκδοθέντα Πρότυπα (Νοέμβριος 2015)

✓ ISO/TC 46/SC 4 - Technical interoperability

Standard and/or project	Stage
ISO 8459:2009 Information and documentation -- Bibliographic data element directory for use in data exchange and enquiry	90.93
ISO 6630:1986 Documentation -- Bibliographic control characters	90.93
ISO/TS 28560-4:2014 Information and documentation -- RFID in libraries -- Part 4: Encoding of data elements based on rules from ISO/IEC 15962 in an RFID tag with partitioned memory	60.60
ISO 28560-3:2014 Information and documentation -- RFID in libraries -- Part 3: Fixed length encoding	60.60
ISO 28560-2:2014 Information and documentation -- RFID in libraries -- Part 2: Encoding of RFID data elements based on rules from ISO/IEC 15962	60.60
ISO 28560-1:2014 Information and documentation -- RFID in libraries -- Part 1: Data elements and general guidelines for implementation	60.60
ISO 28500:2009 Information and documentation -- WARC file format	90.92
ISO 25577:2013 Information and documentation -- MarcXchange	60.60
ISO 23950:1998 Information and documentation -- Information retrieval (Z39.50) -- Application service definition and protocol specification	90.93
ISO 21127:2014 Information and documentation -- A reference ontology for the interchange of cultural heritage information	60.60
ISO 20775:2009 Information and documentation -- Schema for holdings information	90.93
ISO 18626:2014 Information and documentation -- Interlibrary Loan Transactions	60.60
ISO 17933:2000 GEDI -- Generic Electronic Document Interchange	90.20
ISO 15836:2009/Cor 1:2009	60.60
ISO 15836:2009 Information and documentation -- The Dublin Core metadata element set	90.93
ISO 15511:2011 Information and documentation -- International standard identifier for libraries and related organizations (ISIL)	60.60
ISO 2709:2008 Information and documentation -- Format for information exchange	90.93
ISO 12083:1994	90.60

Standard and/or project	Stage
Information and documentation -- Electronic manuscript preparation and markup	
ISO 10754:1996	90.93
Information and documentation -- Extension of the Cyrillic alphabet coded character set for non-Slavic languages for bibliographic information interchange	
ISO 10161-2:2014	60.60
Information and documentation -- Open Systems Interconnection -- Interlibrary Loan Application Protocol Specification -- Part 2: Protocol implementation conformance statement (PICS) proforma	
ISO 10161-1:2014	60.60
Information and documentation -- Open Systems Interconnection -- Interlibrary Loan Application Protocol Specification -- Part 1: Protocol specification	
ISO 10160:2015	60.60
Information and documentation -- Open Systems Interconnection -- Interlibrary Loan Application Service Definition	
ISO 8777:1993	90.60
Information and documentation -- Commands for interactive text searching	
ISO 2146:2010	90.93
Information and documentation -- Registry services for libraries and related organizations	

✓ **ISO/TC 46/SC 8 Quality - Statistics and performance evaluation**

Standard and/or project	Stage
ISO 2789:2013	60.60
Information and documentation -- International library statistics	
ISO 9230:2007	90.20
Information and documentation -- Determination of price indexes for print and electronic media purchased by libraries	
ISO 9707:2008	90.60
Information and documentation -- Statistics on the production and distribution of books, newspapers, periodicals and electronic publications	
ISO/TR 11219:2012	60.60
Information and documentation - Qualitative conditions and basic statistics for library buildings -- Space, function and design	
ISO 11620:2014	60.60
Information and documentation -- Library performance indicators	
ISO/TR 14873:2013	60.60
Information and documentation -- Statistics and quality issues for web archiving	
ISO/TR 28118:2009	60.60
Information and documentation -- Performance indicators for national libraries	
ISO 16439:2014	60.60
Information and documentation -- Methods and procedures for assessing the impact of libraries	

✓ **ISO/TC 46/SC 9 Identification and description**

Standard and/or project	Stage
ISO 4:1997	90.93
Information and documentation -- Rules for the abbreviation of title words and titles of	

Standard and/or project	Stage
publications	
ISO 690:2010 Information and documentation -- Guidelines for bibliographic references and citations to information resources	90.60
ISO 832:1994 Information and documentation -- Bibliographic description and references -- Rules for the abbreviation of bibliographic terms	90.93
ISO 999:1996 Information and documentation -- Guidelines for the content, organization and presentation of indexes	90.93
ISO 2108:2005 Information and documentation -- International standard book number (ISBN)	90.92
ISO 3297:2007 Information and documentation -- International standard serial number (ISSN)	90.93
ISO 3901:2001 Information and documentation -- International Standard Recording Code (ISRC)	90.92
ISO 5963:1985 Documentation -- Methods for examining documents, determining their subjects, and selecting indexing terms	90.93
ISO 7220:1996 Information and documentation -- Presentation of catalogues of standards	90.93
ISO 7220:1996/Cor 1:2001	60.60
ISO 10324:1997 Information and documentation -- Holdings statements -- Summary level	90.93
ISO 10957:2009 Information and documentation -- International standard music number (ISMN)	90.93
ISO 15706-1:2002/Amd 1:2008 Alternate encodings and editorial changes	60.60
ISO 15706-1:2002 Information and documentation -- International Standard Audiovisual Number (ISAN) -- Part 1: Audiovisual work identifier	90.93
ISO 15706-2:2007 Information and documentation -- International Standard Audiovisual Number (ISAN) -- Part 2: Version identifier	90.20
ISO 15707:2001 Information and documentation -- International Standard Musical Work Code (ISWC)	90.60
ISO 17316:2015 Information and documentation -- International standard link identifier (ISLI)	60.60
ISO 21047:2009 Information and documentation -- International Standard Text Code (ISTC)	90.93
ISO 25964-1:2011 Information and documentation -- Thesauri and interoperability with other vocabularies -- Part 1: Thesauri for information retrieval	60.60
ISO 25964-2:2013 Information and documentation -- Thesauri and interoperability with other vocabularies -- Part 2: Interoperability with other vocabularies	60.60
ISO 26324:2012	60.60

Standard and/or project	Stage
Information and documentation -- Digital object identifier system	
ISO 27729:2012	60.60
Information and documentation -- International standard name identifier (ISNI)	
ISO 27729:2012/Cor 1:2013	60.60
ISO 27730:2012	60.60
Information and documentation -- International standard collection identifier (ISCI)	

✓ **ISO/TC 46/SC 10 Requirements for document storage and conditions for preservation**

Standard and/or project	Stage
ISO 9706:1994	90.93
Information and documentation -- Paper for documents -- Requirements for permanence	
ISO 11108:1996	90.93
Information and documentation -- Archival paper -- Requirements for permanence and durability	
ISO 11798:1999	90.93
Information and documentation -- Permanence and durability of writing, printing and copying on paper -- Requirements and test methods	
ISO 11799:2003	90.92
Information and documentation -- Document storage requirements for archive and library materials	
ISO 11800:1998	90.93
Information and documentation -- Requirements for binding materials and methods used in the manufacture of books	
ISO 14416:2003	90.93
Information and documentation -- Requirements for binding of books, periodicals, serials and other paper documents for archive and library use -- Methods and materials	
ISO 16245:2009	90.93
Information and documentation -- Boxes, file covers and other enclosures, made from cellulosic materials, for storage of paper and parchment documents	

✓ **ISO/TC 46/SC 11 Archives/records management**

Standard and/or project	Stage
ISO 13008:2012	60.60
Information and documentation -- Digital records conversion and migration process	
ISO/TR 13028:2010	60.60
Information and documentation - Implementation guidelines for digitization of records	
ISO 15489-1:2001	90.92
Information and documentation -- Records management -- Part 1: General	
ISO/TR 15489-2:2001	90.92
Information and documentation -- Records management -- Part 2: Guidelines	
ISO 16175-1:2010	90.20
Information and documentation -- Principles and functional requirements for records in electronic office environments -- Part 1: Overview and statement of principles	
ISO 16175-2:2011	90.20

Standard and/or project	Stage
Information and documentation -- Principles and functional requirements for records in electronic office environments -- Part 2: Guidelines and functional requirements for digital records management systems	
ISO 16175-3:2010 Information and documentation -- Principles and functional requirements for records in electronic office environments -- Part 3: Guidelines and functional requirements for records in business systems	90.20
ISO/TR 17068:2012 Information and documentation - Trusted third party repository for digital records	90.92
ISO/TR 18128:2014 Information and documentation -- Risk assessment for records processes and systems	60.60
ISO 22310:2006 Information and documentation -- Guidelines for standards drafters for stating records management requirements in standards	90.93
ISO 23081-1:2006 Information and documentation -- Records management processes -- Metadata for records -- Part 1: Principles	90.20
ISO 23081-2:2009 Information and documentation -- Managing metadata for records -- Part 2: Conceptual and implementation issues	90.93
ISO/TR 23081-3:2011 Information and documentation -- Managing metadata for records -- Part 3: Self-assessment method	60.60
ISO/TR 26122:2008 Information and documentation -- Work process analysis for records	60.60
ISO/TR 26122:2008/Cor 1:2009	60.60
ISO 30300:2011 Information and documentation -- Management systems for records -- Fundamentals and vocabulary	60.60
ISO 30301:2011 Information and documentation -- Management systems for records -- Requirements	
ISO 30302:2015 Information and documentation -- Management systems for records -- Guidelines for implementation	60.60

Παράρτημα Β

Στάδια επεξεργασίας των προτύπων ISO

International harmonized stage codes

STAGE	SUBSTAGE						
	00 Registration	20 Start of main action	60 Completion of main action	90 Decision Substages			99 Proceed
				92 Repeat an earlier phase	93 Repeat current phase	98 Abandon	
00 Preliminary stage	00.00 Proposal for new project received	00.20 Proposal for new project under review	00.60 Close of review			00.98 Proposal for new project abandoned	00.99 Approval to ballot proposal for new project
10 Proposal stage	10.00 Proposal for new project registered	10.20 New project ballot initiated	10.60 Close of voting	10.92 Proposal returned to submitter for further definition		10.98 New project rejected	10.99 New project approved
20 Preparatory stage	20.00 New project registered in TC/SC work programme	20.20 Working draft (WD) study initiated	20.60 Close of comment period			20.98 Project deleted	20.99 WD approved for registration as CD
30 Committee stage	30.00 Committee draft (CD) registered	30.20 CD study/ballot initiated	30.60 Close of voting/comment period	30.92 CD referred back to Working Group		30.98 Project deleted	30.99 CD approved for registration as DIS
40 Enquiry stage	40.00 DIS registered	40.20 DIS ballot initiated: 5 months	40.60 Close of voting	40.92 Full report circulated: DIS referred back to TC or SC	40.93 Full report circulated: decision for new DIS ballot	40.98 Project deleted	40.99 Full report circulated: DIS approved for registration as FDIS
50 Approval stage	50.00 FDIS registered for formal approval	50.20 FDIS ballot initiated: 2 months. Proof sent to secretariat	50.60 Close of voting. Proof returned by secretariat	50.92 FDIS referred back to TC or SC		50.98 Project deleted	50.99 FDIS approved for publication
60 Publication stage	60.00 International Standard under publication		60.60 International Standard published				
90 Review stage		90.20 International Standard under periodical review	90.60 Close of review	90.92 International Standard to be revised	90.93 International Standard confirmed		90.99 Withdrawal of International Standard proposed by TC or SC
95 Withdrawal stage		95.20 Withdrawal ballot initiated	95.60 Close of voting	95.92 Decision not to withdraw International Standard			95.99 Withdrawal of International Standard

Παράρτημα Γ

Δείγμα κωδικοποίησης αρχείου επιστολών με το σχήμα TEI

```
<TEI.2>
  <teiHeader>
    <fileDesc>
      <titleStmt>
        <title>Επιστολή 12 Φεβρουαρίου 1951 προς Δημήτρη</title>
        <author>Νίκος Κιτσίκης</author>
        <respStmt>
          <resp>Μεταγραφή επιστολών και περιγραφή τους με το
πρότυπο TEI</resp>
          <name>Σπυρίδων Κανταρέλης</name>
        </respStmt>
      </titleStmt>
      <publicationStmt>
        <authority>Σπυρίδων Κανταρέλης, Διπλωματική
εργασία</authority>
        <distributor>Ιόνιο Πανεπιστήμιο</distributor>
        <pubPlace>Κέρκυρα</pubPlace>
        <date>2006</date>
      </publicationStmt>
      <sourceDesc>
        <bibl>
          <title>Επιστολή 12 Φεβρουαρίου 1951 προς
Δημήτρη</title>
          <author>Νίκος Κιτσίκης</author>
          <date>12-02-1951</date>
        </bibl>
      </sourceDesc>
    </fileDesc>
    <encodingDesc>
      <p>Η κωδικοποίηση των επιστολών έγινε για την εξυπηρέτηση των
αναγκών της διπλωματικής εργασίας του Σπυρίδωνος Κανταρέλη</p>
    </encodingDesc>
  </teiHeader><text>
    <body>
      <div1 type="Επιστολή" n="12-02-1951">
        <head>Επιστολή 12 Φεβρουαρίου 1951</head>
        <pb n="1" />
        <opener>
          <dateline>
            <date value="12-02-1951">Δευτέρα 12
Φεβρουαρίου 1951</date>
          </dateline>
          <salute>Αγαπητέ μου <name type="person"
reg="Κιτσίκης, Δημήτρης Ν., 1935-">Δημητρό</name></salute>
        </opener>
        <p>Όσο το σκέφτομαι τόσο περισσότερο μου <lb />αρέσει η ιδέα
να πας ή να πάτε το <lb />καλοκαίρι στην <name type="place" reg="Ελβετία">Ελβετία</name> κοντά
στην <orig reg="παλιά">πα<lb />ληά</orig> σου <foreign>nurse</foreign> την <abbr
type="brevigraph" expan="madame">Mme.</abbr> <name type="person">Violette <orig
reg="Roching">Roch<lb />ing</orig> forestier <hi rend="underline">Roches</hi></name> (<name
type="person">Luca Bernois</name>). Η <lb /><name type="place" reg="Γερμανία, Δυτική"><orig
reg="Δυτική">δυτική</orig> Γερμανία</name> νομίζω πως δεν <orig reg="παρουσιάζει">παρουσι<lb
/>άζει</orig> ακόμα μεγάλο ενδιαφέρον. Είναι <unclear reason="κομμένη σελίδα"/> <lb /><num .....</div1>
```